

2. Dojrzałość to znaczy...

NA TEJ LEKCJI DOWIECIE SIĘ

- o tym, że dojrzewanie to czas burzliwych przemian zachodzących w waszych organizmach,
- o zmianach nie tylko w wymiarze biologicznym, ale także psychicznym i społecznym,
- o samowychowaniu, które może być fascynującą przygodą.

Kryteria dojrzałości

W życiu człowieka jest piękny, choć burzliwy czas, zwany dorastaniem, a w języku medycznym – dojrzewaniem. To czas, w którym dziewczyna staje się kobietą, a chłopiec mężczyzną. Ich ciała zmieniają się, a zmiany te mają na celu przygotowanie do przekazywania życia. W pierwszej, wstępnej fazie dojrzewania, zwanej pokwitaniem, rozpoczyna się rozwój pierwszo-, drugo- i trzeciorzędowych cech płciowych*. Częścią dojrzałości biologicznej jest dojrzałość seksualna, na dojrzałość psychiczną zaś składają się: dojrzałość emocjonalna, intelektualna i moralna. Wyróżniamy także dojrzałość społeczną i prawną.

Widać więc, że dojrzewanie człowieka jest zjawiskiem ogromnie skomplikowanym i wielopłaszczyznowym.

Dojrzewanie biologiczne to całość przemian, jakim podlega organizm dziecka, przekształcając się w organizm człowieka dorosłego. Zmiany te są wywołane substancjami hormonalnymi wytwarzanymi przez przysadkę mózgową (zob. s. 57). Hormony uaktywniają układ rozrodczy człowieka i staje się on zdolny do podjęcia aktywności seksualnej. Osiągnięcie tej zdolności jest oznaką dojrzałości seksualnej. Pojawia się ona wcześniej niż dojrzałość biologiczna, którą w naszej szerokości geograficznej młodzież osiąga około 20. roku życia. Organizm osiąga dojrzałość biologiczną, gdy ukończony jest wzrost, a wszystkie narządy i układy są w pełni rozwinięte.

2. Dojrzałość toaczy...

Dojrzewanie psychiczne ma wiele aspektów.

Mówimy więc o **dojrzewaniu emocjonalnym**, mając na myśli zdobywanie umiejętności kontrolowania swoich emocji, radzenia sobie ze złością, lękiem i smutkiem, umiejętność nazywania swoich uczuć i znajomość wywołujących je czynników. Kontrola własnych emocji oznacza świadome kierowanie swoim zachowaniem, które jest reakcją na te emocje. Na ogół nie mamy wpływu na to, jakie uczucia nas opanowują, mamy natomiast wpływ na nasze zachowanie. Dojrzewanie emocjonalne przebiega powoli od wczesnego dzieciństwa po wiek dorosły. Małe dziecko wyraża swe emocje całym ciałem, często bardzo burzliwie; im człowiek jest dojrzały, tym lepiej kontroluje swoje zachowanie.

Innym aspektem dojrzewania psychicznego jest **dojrzewanie intelektualne**. Doskonali się pamięć mechaniczna, która dominuje u dzieci. Polega ona na powtarzaniu wiadomości aż do pełnego zapamiętania.

W wieku dojrzewania pojawia się również pamięć logiczna, związana ze zrozumieniem treści i ustaleniem związków między jej elementami. Wzrasta spostrzegawczość i wzbogaca się słownictwo. Słownictwo czynne* dziecka rozpoczynającego naukę w szkole obejmuje około 3 tysięcy słów, a pod koniec szkoły podstawowej liczy ich już 10 tysięcy. Około 13. roku życia pojawia się myślenie formalne, czyli zdolność do porównań, wyszukiwania podobieństw i różnic. Nastolatek w tym wieku potrafi dokonywać operacji na symbolach (np. z użyciem wzorów matematycznych, chemicznych lub fizycznych). Coraz sprawniej uczy się, prawidłowo formułuje wnioski, dyskutuje i argumentuje.

Człowiek dojrzewa także w **sferze moralnej**. O dojrzałości moralnej świadczy umiejętność odróżniania dobra od zła, przyjęcie określonego systemu wartości, według którego pragnie się postępować, zdolność do oceny postępowania własnego i innych, także

Kryteria dojrzałości

umiejętność wzięcia odpowiedzialności za swoje czyny, ponoszenia konsekwencji swoich błędów i naprawy wyrządzonych krzywd.

Dojrzewanie psychiczne nie jest procesem zachodzącym samoistnie. Dojrzałość intelektualną i moralną człowiek osiąga, pracując nad sobą, kształtując swój charakter, a więc poprzez samowychowanie. Młodemu człowiekowi w pracy nad sobą powinni pomagać rodzice.

Dojrzałość społeczną człowiek osiąga wtedy, gdy podejmuje obowiązki wynikające z pozycji społecznej, a także pełnienia ról rodzinnych, np. żony, męża, matki czy ojca. Wiąże się to z wzięciem odpowiedzialności nie tylko za siebie, ale i za pozostałych członków rodziny. Dojrzałość społeczna to także umiejętność wchodzenia w relacje z innymi ludźmi, wykonywania działań na rzecz innych.

Dojrzałość w sensie prawnym to moment życia, w którym człowiek osiąga pełnię praw obywatelskich i od którego ponosi pełną odpowiedzialność prawną za swoje czyny. W Polsce dojrzałość prawną uzyskuje się po ukończeniu 18 lat.

